

C1 CALAMITEITENPLAN STICHTING KINDEROPVANG FRIESLAND

Inhoudsopgave

Hoofdstuk	Pagina
1. Doel van het calamiteitenplan	1
1.1 Doel van het calamiteitenplan	1
2. Calamiteiten	2
2.1 Wat is een calamiteit	2
3. Bedrijfshulpverleners	3
3.1 De taken van een bedrijfshulpverlener	3
3.2 Wetgeving	3
3.3 Communicatie	4
3.4 Opleiding	4
3.5 Begeleiding	5
4. Richtlijnen en veiligheid	6
4.1 Bekendheid met het calamiteitenplan	6
4.2 Plattegrond van de locatie	6
4.3 Huisvesting	6
4.4 Algemene richtlijnen	6
4.5 Het ontruimingssignaal	7
4.6 Gebruiksaanwijzing van de blusmiddelen	7
4.7 Hulpmiddelen tijdens de ontruiming	7
4.8 Na het arriveren van de hulpdiensten	7
4.9 Na afloop van een calamiteit	8
4.10 Ontruimingsoefening	8
5. Kinderen voorbereiden op calamiteiten	9
5.1 Kennismaken met hulpdiensten	9
5.2 Themaweek	9
5.3 Deelname aan de themaweek	9
5.4 De voorbereiding van de themaweek	10
5.5 De ontmoeting	10
5.6 De afronding met de kinderen	11
5.7 Belangrijke punten voor de organisatie betreffende de themaweek	11

6.	Nazorg	12
6.1	De behoefte aan nazorg	12
6.2	Signaleren	12
6.3	Nazorg door ouders en groepsleiding	13
6.4	Nazorg door hulpverlenende instellingen	13
6.5	Instanties voor advies, hulp en therapie	14

Bijlage 1.

Protocol vermissing kind

Hoofdstuk 1: Doel van het calamiteitenplan

1.1. Doel van het calamiteitenplan

Een calamiteitenplan wordt opgesteld omdat de kinderopvang getroffen kan worden door een calamiteit. Door preventieve maatregelen te nemen kunnen nadelige gevolgen van een calamiteit zoveel mogelijk worden beperkt. Een voorbeeld van een preventieve maatregel is het aanwezig zijn van een calamiteitenplan.

Dit calamiteitenplan geeft richtlijnen aan het personeel om in bepaalde situaties adequaat te kunnen handelen. Verder staat er in het calamiteitenplan vermeld:

- Mogelijke oorzaken van calamiteiten
- Taken en verantwoordelijkheden personeel en bedrijfshulpverleners
- Richtlijnen en veiligheid
- Kinderen voorbereiden op calamiteiten
- Nazorg

Vaak is het onduidelijk wat een calamiteit is en wat hiervan de oorzaken zijn. Brand kan een oorzaak zijn van een calamiteit, maar ook andere oorzaken kunnen een grote invloed hebben. Een calamiteitenplan kan hierbij hulp bieden.

Hoofdstuk 2: Calamiteiten

2.1 Wat is een calamiteit

Een calamiteit is een onverwachte situatie afkomstig van binnen of buiten de instelling. Calamiteiten komen niet vaak voor, maar het is wel belangrijk dat de instelling is voorbereid op deze situaties.

Mogelijke oorzaken van een calamiteit:

- brand
- een explosie al of niet gevolgd door brand
- instorting
- overstroming
- bomterreur
- een vliegtuigcrash
- een verkeerscrash
- een gaswolk (al of niet giftig)
- stralingsgevaar
- disfunctioneren van:
  - deuren
  - liften
  - ventilatie
  - stroomvoorziening
- grote glasschade door een externe explosie
- kidnapping, gijzeling
- hitte
- vermissing kind

Een calamiteit zorgt ervoor dat de dagelijkse wordt onderbroken. Deze verandering heeft invloed op alle personen die hierbij aanwezig zijn. Bij een calamiteit is het van belang dat de betrokkenen zo weinig mogelijk schade ondervinden. Deze schade kun je beperken door een goede voorbereiding op deze situaties. Een dergelijke voorbereiding bestaat uit een calamiteitenplan, maar ook het opleiden van personeel voor bedrijfshulpverlener draagt hieraan bij. De bedrijfshulpverlener(s) hebben in de opleiding geleerd welke taken zij moeten vervullen bij bovenstaande oorzaken van een calamiteit.

Hoofdstuk 3: Bedrijfshulpverleners

3.1 De taken van een bedrijfshulpverlener

In geval van een calamiteit hebben bedrijfshulpverleners een belangrijke rol voor de werknemers, de kinderen en de instelling. De bedrijfshulpverleners zijn werknemers van de instelling die de cursus bedrijfshulpverlening hebben gevolgd. Hierdoor zijn zij in staat om zo veel mogelijk de direct nadelige gevolgen van een calamiteit te bestrijden. Hierbij kun je denken aan het verlenen van eerste hulp, brandbestrijding, ontruiming, evacuatie en communicatie.

3.2 Wetgeving

De aanwezigheid van bedrijfshulpverlening is van groot belang, waardoor er wettelijke verplichtingen en eisen aan verbonden zijn.

De wettelijke verplichtingen:

De Arbo-wet (art.22)

Als werkgever wordt u geacht een of meer werknemers aan te wijzen als bedrijfshulpverlener. Als zich in het bedrijf een situatie voordoet die direct gevaar oplevert voor de veiligheid en gezondheid van werknemers en derden, moeten zij in staat zijn om de hulp te verlenen die noodzakelijk is om letsel en schade zo veel mogelijk te voorkomen en te beperken.

Eisen te stellen aan bedrijfshulpverlening:

In artikel 2.4.3. van het Arbobesluit is een aantal prestatie-eisen voor bedrijfshulpverlening geformuleerd:

- Binnen enkele minuten na het plaatsvinden van een ongeval of brand (calamiteit) moet snel en effectief kunnen worden opgetreden tot het moment waarop de hulpverlening wordt overgenomen door professionele externe hulpverleningsinstanties zoals brandweer en ambulancediensten.
- De aanwezigheid en beschikbaarheid van een voldoende aantal bedrijfshulpverleners dient te allen tijde gewaarborgd te zijn.
- Als de veiligheid en de gezondheid van andere werknemers in de nabije omgeving van het bedrijf kunnen worden bedreigd moeten de betrokken werkgevers er voor zorgen dat de betrokken bedrijfshulpverleners elkaar over en weer bijstand kunnen verlenen.
- We streven ernaar dat er niet alleen op een locatie gewerkt wordt, er is altijd een stagiaire, vrijwilliger (denk aan schoonmaakster of leerkracht) in het pand aanwezig.

Het primaire doel van de bedrijfshulpverlening is dus het vervullen van een voorpostfunctie.

In art.23 van de Arbo-wet staan de taken van bedrijfshulpverleners omschreven. Deze bestaan in elk geval uit:

- Verlenen van eerste hulp bij ongevallen.
- Beperken en bestrijden van een beginnende brand en het voorkomen en beperken van ongevallen.
- In noodsituaties alarmeren en evacueren van alle werknemers en andere personen in het bedrijf.
- Alarmeren van en samenwerken met de gemeentelijke of regionale brandweer en andere hulpverleningsinstanties in de hierboven beschreven situaties.

In het hoofdstuk ontruiming en in de ontruimingsinstructies staat beschreven wanneer en welke taken de bedrijfshulpverleners verrichten.

Bedrijfshulpverleners moeten beschikken over de nodige deskundigheid, ervaring en uitrusting, om hun taken goed te kunnen vervullen. Ook zijn er eisen gesteld ten aanzien van het aantal bedrijfshulpverleners binnen een organisatie. De algemeen geldende norm (Arbobesluit art. 2.4.4.) is een bedrijfshulpverlener op 50 aanwezige werknemers en derden.

3.3 Communicatie

Bij de uitvoering van de bedrijfshulpverlening is een goede communicatie van belang. De bedrijfshulpverleners moeten elkaar bijstand kunnen verlenen. Binnen de organisatie moeten de medewerkers weten welke collega's de bedrijfshulpverleners zijn en waar zij (telefonisch) bereikbaar zijn. In de bijlage van dit calamiteitenplan staan de namen, telefoonnummers en de locatie waar de bedrijfshulpverleners werkzaam zijn vermeld. Zij zijn op de hoogte van de ontruimingsinstructies en van de vluchtwegen. Ook moeten de bedrijfshulpverleners relevante informatie kunnen doorgeven aan de hulpverleningsdiensten, zodat de samenwerking optimaal is.

3.4 Opleiding

In de Arbo-wet is een algemene opleidingseis opgenomen; de opleiding van de bedrijfshulpverleners moet voldoende zijn om hun taken in het kader van de bedrijfshulpverlening adequaat te kunnen uitvoeren. Wat "voldoende" is hangt sterk af van de bedrijfssituatie. Hierbij geldt het principe van zorg op maat. Hierover kan de organisatie advies inwinnen bij de Arbo-dienst of een andere deskundige.

De opleiding voor bedrijfshulpverlening kan o.a. gevolgd worden via de landelijke Arbo-dienst en bij het Nederlands Instituut voor bedrijfshulpverlening (NIBHV). De cursussen worden gegeven in modules waarbij het volgende aan bod komt; eerste hulp, communicatie en het melden van incidenten, beperken en bestrijden van een beginnende brand en ontruiming. Ook worden er herhalingscursussen en herhalingslessen gegeven aan de bedrijfshulpverleners.

3.5 Begeleiding

De bedrijfshulpverleners hebben ook een belangrijke rol met betrekking tot de kinderen, omdat zij de kinderen instructies geven, begeleiden en geruststellen. Zij hebben regelmatig contact met de kinderen en zij kennen de verblijfsruimten. Hierdoor kunnen de bedrijfshulpverleners de kinderen beter begeleiden en bij een ontruiming weten zij de vluchtroutes en welke verblijfsruimten gecontroleerd moeten worden.

Hoofdstuk 4: Richtlijnen en veiligheid

4.1 Bekendheid met het calamiteitenplan

Alle medewerkers van de locatie dienen op de hoogte te zijn van het calamiteitenplan en de ontruimingsinstructies. Het calamiteitenplan en de ontruimingsinstructies zijn opgenomen in het documentenboek welke aanwezig is in de werkkamer van de locatiemanager.

Bij de ontruimingsinstructies is een blad met algemene gegevens en de plattegrond van de locatie opgenomen.

4.2 Plattegrond van de locatie

De plattegrond is van belang voor het personeel van de locatie en van belang voor de hulpdiensten; brandweer, politie en ambulance. De volgende punten staan aangegeven op de plattegrond:

- Twee vluchtrichtingen d.m.v. pijlen (groen)
- Alarmeringsvoorzieningen
- Nooduitgangen
- Blusmiddelen
- E.H.B.O.-voorziening
- Brandkraan
- Gangen en vertrekken
- In- en uitgangen
- Trappenhuizen
- Afsluiters, gas, water en elektriciteit
- Evacuatieadres

4.3 Huisvesting

Volgens de kwaliteitsnormen is het Kinderdagverblijf verplicht voor de jongste kinderen een aparte slaapruiimte in te richten. In deze slaapkamer moeten alle bedjes zo opgesteld staan dat de leiding overal gemakkelijk bij kan. Er moet voldoende loopruimte zijn tussen de bedjes (minimaal een ruimte van 60 centimeter). Ook moeten de kinderen bij binnenkomst van de leiding in de slaapkamer allemaal goed zichtbaar zijn.

4.4 Algemene richtlijnen

Om verzekerd te zijn van goede vlucht- en brandbestrijdingsmogelijkheden dienen onderstaande richtlijnen in acht te worden genomen:

1. Er dient te allen tijde op te worden toegezien dat alle in-uit en doorgangen vrij worden gehouden van obstakels.
2. Buitendeuren dienen door iedereen van binnenuit gemakkelijk te openen te zijn.
3. De vloeren van vluchtwegen mogen niet glad zijn.
4. In het gebouw dienen de noodzakelijke blusvoorzieningen aanwezig te zijn.
5. De aanwezige blusmiddelen moeten duidelijk herkenbaar zijn.

6. Prullenbakken, vergaarbakken e.d. dienen van metaal gemaakt te zijn.
7. In en om de ruimte van de centrale verwarmingsinstallatie mag geen opslag plaatsvinden van materialen die niet tot de installatie behoren.
8. Onder trappen, in trappenhuisen en in de gangen mogen nooit goederen worden opgeslagen.
9. Magazijnruimten moeten opgeruimd zijn. Deze ruimten dienen altijd vrij te betreden c.q. te verlaten zijn.
10. In het gebouw mogen geen brandgevaarlijke stoffen op andere dan de voorgeschreven wijze aanwezig/opgeslagen te zijn.
11. Bij het verrichten van brandgevaarlijke handelingen bij reparaties etc. dient altijd de nodige voorzorg in acht te worden genomen.
12. Er mogen alleen goedgekeurde stekkers en contacten gebruikt worden.
13. Leiding en personeel dienen op de hoogte te zijn van de aanwezigheid en werking van blusmateriaal.

4.5 Het ontruimingssignaal

In het locatieplan is opgenomen op welke wijze het ontruimingssignaal gegeven wordt.

4.6 Gebruiksaanwijzingen van de blusmiddelen

Op alle blusmiddelen binnen de locatie is een gebruiksaanwijzing vermeld. Het personeel van de locatie dient op de hoogte te zijn van de gebruiksaanwijzingen.

4.7 Hulpmiddelen tijdens de ontruiming

Hulpmiddelen die men kan gebruiken tijdens een evacuatie zijn dekens en zaklantaarns. Er kan gebruik worden gemaakt van dekens om bij een evacuatie de baby's snel te kunnen verplaatsen. In de dekens worden de baby's naast elkaar neergelegd zodat twee personen snel een groot aantal baby's tegelijk kunnen verplaatsen.

Een zaklantaarn kan gebruikt worden als bij brand de elektriciteit uitvalt. Het is aan te bevelen om op een aantal plaatsen zaklantaarns op te hangen. Oplaadbare zaklantaarns verdienen de voorkeur en de zaklantaarns moeten regelmatig worden gecontroleerd op betrouwbaarheid.

4.8 Na het arriveren van de hulpdiensten

Als de hulpdienst (brandweer, politie of ambulance) eenmaal aanwezig is wordt er door de bedrijfshulpverlener verslag uitgebracht aan de bevelvoerder van de hulpdienst. Waar de calamiteit zich bevindt, eventuele vermisten worden doorgegeven, de plattegrond wordt overhandigd samen met de medische kaarten. De rest van het personeel kan dan alle aandacht richten op de kinderen. Als de kinderen op het evacuatieadres zijn, moet er worden nagegaan of de kinderen ook verwondingen hebben opgelopen. Bij verwondingen dient het personeel de kinderen te kalmeren zodat de hulpverlening eenvoudiger kan behandelen. Daarna is het van belang om met behulp van de adressenlijst de ouders/verzorgers van de kinderen in te lichten.

4.9 Na afloop van een calamiteit

Bij schade aan het gebouw en bij letselschade wordt de calamiteit gemeld bij de verzekeringsmaatschappij. De verzekeringspapieren en polisnummer zijn bekend bij de administratie op het kantoor in Franeker. Bij grote schade aan het gebouw moet er elders opvang worden geregeld, bijvoorbeeld bij andere kinderdagcentra in de buurt of door het huren van een andere ruimte. De schade expert van de verzekeringsmaatschappij moet de schade inventariseren. Daarna kan de schade worden gerepareerd of men moet zoeken naar een andere permanente ruimte.

4.10 Ontruimingsoefening

Om een eventuele ontruiming te oefenen volgt het personeel van de locatie de ontruimingsinstructies op. De ontruiming wordt geleid door de bedrijfshulpverlener van de locatie. Het is van belang om jaarlijks twee keer een oefening te houden zodat iedereen adequaat kan handelen tijdens een ontruiming. De beschrijving van een ontruimingsoefening staat in hoofdstuk 5: Kinderen voorbereiden op calamiteiten.

Hoofdstuk 5: Kinderen voorbereiden op calamiteiten

5.1 Kennismaken met hulpdiensten

Een goede voorbereiding op calamiteiten kan bestaan uit de richtlijnen en veiligheid op de instelling in acht te nemen. Ook kun je bij voorbereidingen denken aan; de kinderen laten kennismaken met hulpdiensten (brandweer/politie/ambulance). Het is van belang dat de kinderen op de hoogte zijn van de taken van de hulpdiensten, de motivatie van de hulpdiensten en hoe zij hulp verlenen aan de kinderen. De kinderen krijgen meer kennis over de hulpdiensten waardoor zij minder bang zijn voor het uniform of de vervoersmiddelen van de hulpdiensten.

Bij een calamiteit laten de kinderen zich beter begeleiden door de hulpverleners wanneer zij hen hebben leren kennen.

5.2 Themaweek

Ieder jaar moet er 1 themaweek plaatsvinden waarbij de kennismaking met de hulpdiensten en het oefenen van de ontruiming centraal staat. De kennismaking en de ontruimingsoefening in de themaweek bestaat uit drie onderdelen die zoveel mogelijk worden uitgeschreven in overleg met het team. De onderdelen bestaan uit; 1. de voorbereiding, 2. de ontmoeting en 3. de afronding.

5.3 Deelname aan de themaweek

De kinderen onder de vijf jaar worden niet betrokken bij de themaweken en bij de ontruiming omdat zij de werkelijkheid en de fantasiewereld nog niet goed kunnen scheiden. Dit kan invloed hebben op het wel of niet begrijpen van de activiteiten en de ontruiming. Ook kunnen deze jonge kinderen verstoord worden in hun dagritme.

De ontruimingsoefening kan een kind zich bewust zijn door het eigen denken en door de wil. Dit wordt de willekeurige verbeelding genoemd. Door de willekeurige verbeelding kan er onderscheid gemaakt worden tussen fantasie en werkelijkheid. Dit begint zich te ontwikkelen vanaf het vierde jaar. De fantasie van een kind, die het sterkst aanwezig is onder de vier jaar, heeft te maken met de onwillekeurige verbeelding.

Bij het oefenen van een ontruiming beleven de kinderen onder de vier jaar de feitelijke situatie maar deze wordt ook “overwoekerd” door eigen toevoegingen van de kinderen (fantasie/onwillekeurige verbeelding), zonder dat het kind zich hiervan bewust is. Tijdens een ontruiming kan de groepsleiding invloed uitoefenen op de feitelijke situatie, maar in mindere mate op de eigen toevoegingen van de kinderen, omdat deze door hen worden ervaren als werkelijkheid.

De eigen toevoegingen van de kinderen kunnen de ontruiming bijvoorbeeld spannender of speelser maken, maar het kan ook angstige en onveilige gevoelens losmaken.

Wel is het van belang dat de groepsleiding van deze kinderen ook kunnen oefenen in het ontruimen. De groepsleiding kan dan gebruikmaken van poppen of kleine zandzakjes. Bij de voorbereidingen wordt er besproken welke kinderen gedragen moeten worden en welk aantal kinderen lopend het gebouw kunnen verlaten. Door deze situatie te oefenen komt er duidelijkheid over de mate en vorm van begeleiding die de kinderen nodig zullen hebben tijdens een calamiteit.

Voor de groepsleiding van de jonge kinderen en voor de groepsleiding van de oudere kinderen is het leerzaam om de ervaringen betreffende de voorbereiding, de ontmoeting en de afronding onder leiding van de locatiemanager te evalueren.

5.4 De voorbereiding van de themaweek

In de themaweek worden de kinderen van vijf jaar en ouder op de hoogte gebracht over de invulling en het doel van de themaweek. De kinderen leren over de hulpdiensten door het bekijken van een video en het maken van een toneelstukje over de hulpdiensten. Er worden verhaaltjes en afbeeldingen van en over de hulpdiensten verzameld waarna er een collage wordt gemaakt. Bij alle opdrachtjes wordt de doelgroep begeleid door de groepsleiding. De kinderen mogen spelen met speelgoed rond het thema hulpdiensten; voertuigen van hulpdiensten, kinder e.h.b.o.- materiaal en verkleedkleding. Voor de kinderen zijn er kleurplaten en tijdens het spelen kunnen de groepsleidsters vertellen over het werk, de voertuigen, de uniformen en over de mensen van de hulpdiensten. Welke speelmateriaal er wordt gebruikt hangt af van de leeftijd en de interesse van de kinderen. Aan het eind van de week vindt een ontmoeting plaats met de hulpdiensten.

5.5 De ontmoeting

De doelgroep leert de hulpdiensten kennen door hen te ontmoeten. Er vindt 1 ontmoeting plaats. De onderdelen die worden behandeld bij deze ontmoeting zijn:

- De hulpdiensten stellen zich voor aan de doelgroep en vertellen over hun werkzaamheden en hun motivatie waarom zij hulp verlenen.
- De hulpdiensten laten hulpattributen, vervoermiddelen en uniformen zien aan de doelgroep en zij geven hier informatie over.
- De kinderen mogen de uniformen passen (hoofddeksel), in de vervoermiddelen plaatsnemen en attributen vasthouden. Dit onder begeleiding van de hulpdiensten en groepsleiding.
- De collage over de hulpdiensten wordt getoond en de hulpdiensten bespreken deze met de kinderen. Ook kleurplaten en speelgoed wordt getoond aan de hulpdiensten.
- De hulpdiensten en de groepsleiding vertellen over een ontruiming die kan plaatsvinden bij calamiteiten. Zij vertellen wat calamiteiten zijn en wat de groepsleiding en de kinderen ondernemen bij een ontruiming. Er wordt bijvoorbeeld verteld dat het alarmnummer wordt gebeld als er brand is, dan gaat het alarm bij de brandweer en komen zij zo snel mogelijk naar de brand. De hulpdiensten en de groepsleiding zorgen ervoor dat de kinderen naar een andere plek gaan en dat de brandweer de brand gaat blussen. Zij vertellen dat de kinderen goed moeten luisteren naar de groepsleiding en naar de hulpdiensten enz.
- Ter afsluiting van deze ontmoeting krijgt de doelgroep een herinnering aan de hulpdiensten. Bijvoorbeeld een pen of een sticker.

5.6 De afronding met de kinderen

Het kennismaken met de hulpdiensten en het uitvoeren van de ontruiming wordt afgerond door een grote tekening over de werkzaamheden van de hulpdiensten. Ieder kind maakt een tekening over de ontmoeting met de hulpdiensten. Hierdoor laat ieder kind zien wat op hem of haar indruk heeft gemaakt. Alle tekeningen worden aan elkaar vast gemaakt en op de grond gelegd. De kinderen en de groepsleiding maken een kring rond de tekening. Ieder kind mag iets vertellen over de eigen tekening of reageren op de tekening van een ander kind. De groepsleiding begeleidt de gesprekken en vraagt door op de tekeningen en verhalen van de kinderen. Als laatste geeft de groepsleiding een samenvatting van alle gebeurtenissen in de themaweek en zij vertellen dat de themaweek nu is afgerond.

5.7 Belangrijke punten voor de organisatie betreffende de themaweek

- Overleg tussen de hulpdiensten en de locatiemanager over de planning.
- Het inlichten van de ouders over de themaweek. Het waarom hiervan en de invulling van deze week.
- Overleg op de locatie over de invulling van de themaweek.
- De groepsleiding observeert de kinderen tijdens de themaweek en bijzonderheden worden besproken tijdens het teamoverleg.
- De themaweek wordt geëvalueerd met de hulpdiensten en zij worden bedankt voor de medewerking (cadeautje).
- Na de themaweek worden de verbeterpunten aangepast in het calamiteitenplan.

Hoofdstuk 6: Nazorg

6.1 De behoefte aan nazorg

Kinderen kun je voorbereiden op calamiteiten om zo de situatie zo goed mogelijk te laten verlopen en de kinderen te beschermen tegen deze ingrijpende gebeurtenis. Het verlenen van nazorg is net zo belangrijk als het proberen de kinderen voor te bereiden op een calamiteit. Een calamiteit kan grote invloed hebben op het welzijn van de kinderen. Door een goede nazorg kunnen de kinderen deze gebeurtenis verwerken.

In de periode na de calamiteit kunnen de groepsleidsters aan de ouders/ verzorgers vragen of er behoefte is aan nazorg voor de kinderen en eventueel nazorg voor de ouders/ verzorgers. Ouders/ verzorgers kunnen bijvoorbeeld door het voorval meer moeite krijgen met het afscheid nemen van hun kinderen. Ook groepsleiding en andere personeelsleden kunnen problemen ervaren na de calamiteit. Het is van belang dat de locatie signaleert dat er nazorg nodig is voor de kinderen, de ouders en het personeel. De invulling van de nazorg is afhankelijk van de vorm van de calamiteit en de problemen die bij de betrokkenen worden ervaren.

Voor informatie over nazorg kan de GGD benaderd worden. De GGD geeft sociaal medische advisering aan instellingen en bedrijven.

6.2 Signaleren

De gevolgen van een direct of indirect meegemaakte calamiteit kunnen een emotionele belasting geven. Deze gevolgen kunnen bij kinderen, ouders en personeel duidelijk aanwezig zijn. Maar gevolgen kunnen ook minder zichtbaar zijn voor anderen of pas na een langere tijd optreden. Vaak zal de huisarts of een hulpverlenende instantie deze problemen signaleren. Maar ook op de instelling is het belangrijk dat problemen worden gesignaleerd na de calamiteit en dat daarop volgend acties worden ondernomen.

De groepsleidsters kunnen tijdens de opvang problemen signaleren bij de kinderen en tijdens de contacten met de ouders/ verzorgers. Voorbeelden hiervan zijn:

- Kinderen zijn angstig, herbelevingen, schrikreacties en veel huilen.
- Lichamelijke reacties: hoofdpijn, spierpijn en bedplassen.
- Slaapproblemen (nachtmerries) en eetproblemen.
- Concentratieproblemen, apathie en hyperactief.
- Naspelen van de gebeurtenis, tekenen of er veel over praten.
- Constant bij de ouders/ verzorgers, groepsleiding of vertrouwenspersoon willen zijn.
- Agressie bij kinderen.
- Bepaalde ruimten vermijden.

Signalen van ouders/ verzorgers:

- Moeite met afscheid nemen van de kinderen.
- Verslechterde relatie tussen ouders/ verzorgers en groepsleiding.
- Ouders/ verzorgers zijn duidelijk bezig met de gebeurtenis.
- Ouders/ verzorgers verwijderen kinderen van de locatie.
- Woede.

Tijdens functioneringsgesprekken of tijdens het werk kan het personeel ook bij elkaar problemen signaleren.

Bijvoorbeeld;

- Moeilijk kunnen concentreren, neerslachtig of verdrietig.
- Lichamelijke klachten, vermoeidheid.
- Schuldgevoelens.
- Verlies geduld.
- Ermee bezig blijven en herbeleving.
- Waakzaamheid, schrikreacties en angsten.
- Verslechterde relaties op het werk.
- Gesprekken over gebeurtenissen vermijden, afwimpelen.

6.3 Nazorg door ouders en groepsleiding

In de dagelijkse situatie kunnen ouders en groepsleiding de kinderen begeleiden in hun gedrag en gevoelens. Hierbij valt te denken aan;

- Geef de kinderen regelmaat en structuur.
- Accepteer heftige reacties, maar stel grenzen.
- Niet te veel doorvragen.
- Het naspelen van de gebeurtenis niet hinderen.
- Uitingen van de kinderen observeren.
- Bespreken van gevoelens, gedachten en uitingsvormen.

Met jonge kinderen kun je tekeningen maken van de gebeurtenis en deze bespreken. Met de oudere kinderen kun je bijvoorbeeld krantenberichten verzamelen en deze voorlezen en bespreken.

Ook na een langere periode kun je aandacht besteden aan de verwerking van de gebeurtenis. Bijvoorbeeld door een fototentoonstelling in het gebouw te organiseren. Er worden foto's gebruikt van voor de calamiteit, na de calamiteit en foto's van het herstel van het gebouw. Bij deze activiteit is het goed om ruim de tijd te nemen en de reacties van de kinderen te observeren.

De aandacht vanuit de omgeving is belangrijk voor de kinderen. Voor kinderen is het vertrouwd en daardoor makkelijker om hun verhaal te vertellen aan ouders/ verzorgers en groepsleiding. Het is belangrijk dat er begrip wordt getoond aan de kinderen en dat ook na langere tijd naar hen wordt geluisterd.

6.4 Nazorg door hulpverlenende instellingen

Wanneer er signalen zijn van problemen die de kinderen, de ouders/ verzorgers of het personeel nadelig beïnvloeden dan worden er hulpverlenende instanties ingeschakeld door de instelling. Zij nemen contact op met de huisarts of bijvoorbeeld de GGD. Zij verwijzen dan naar de passende nazorg.

De hulpverlenende instanties geven professionele hulp, bijvoorbeeld psychotherapie. Deze therapie kan bestaan uit individuele gesprekken of groeps gesprekken. De psychotherapie is kortdurend en er wordt gewerkt aan het verminderen van de stressreacties (de problemen die gesignaleerd worden) en aan het integreren van de gebeurtenis in het leven van het kind, de ouders/ verzorgers of van het personeelslid.

Er zijn verschillende behandelmethodes die bijdragen aan de verwerking van schokkende ervaringen en de gevolgen daarvan.

6.5 Instanties voor advies, hulp en therapie

1. Het Instituut voor psychotrauma
Van Heemstraweg-west 5
5301 PA Zaltbommel
Tel. 0418-683400
2. GGD Fryslân
Harlingertrekweg 58
8913 HR Leeuwarden
Tel. 088-2299222
3. Stichting Kind en Brandwond
Postbus 527
1940 AM Beverwijk
Tel. 0251-265760
4. Huisarts